

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Conclusio negativa statuitur, & ex Scriptura ac SS. Patribus suadetur

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

S. I I.

Conclusio negativa statuitur, & ex Scriptura ac SS. Patribus suadetur.

16. **D**ico igitur, non esse licitum operari secundum opinionem minus probabilem, sed in rebus dubiis, & in opinionum probabilium conflictu, partem probabiliorum sequendam esse.

Pro hac sententia Mercorus noster in libro de praxi opinionum refert plerumque viginti Doctores: inter quos præcipui sunt D. Thomas Doctor Angelicus, S. Bonaventura Doctor Seraphicus, irrefragabilis Aletensis, subtilis Scotus, ingeniosus Cajetanus, S. Antoninus, ob eximiam quâ pollebat in dirigendis conscientiis, & consiliis dandis prudentiam & sapientiam, Antoninus consiliorum dictus, Soto, Sylvester, Navarrus, Conradus, Almainus, Adrianus, alique antiqui Theologi & Canonistæ: quos è Recentioribus citant & sequuntur Candidus Phylaleus, seu potius Andreas Blancus, è Societate Iesu, qui primus in Italia sub eo nomine adversus oppositam sententiam calamum strinxit, & ut ait Mercorus, *hujus nostri seculi libertatem opinandi in moralibus percussit primus*; Antonius Merenda, in Academia Bononiensi Eminens, ut vocant, id est primariæ Juris cathedræ moderator, probabilium hostis infensissimus, qui longo opere videtur illas in totum damnare, & à prudentiæ regno, ac conscientie tribunali longissime abigere. Quod etiam diligentissime præstare conati sunt Joannes Sinnichius, Doctor Lovaniensis, in libro quem nuper edidit de Saule Israëlita gentis protomonarcha, præcipue lib. i. cap. 14. & sequentibus, & Prosper Fagnanus, vir insignis, & Romæ utriusque signaturæ Referendarius, qui tribus summis Pontificibus Urbano VIII. Innocentio X. & Alexandro VII. in gravissimis negotiis intervixit; & licet ab annis supra viginti octo, oculorum lumine sit privatus, aliorum tamen oculis ac manibus tantâ dexteritate usus est, ut nobilissima Commentaria in libros Decretalium ediderit, in quorum primo, exponendo caput *ne innovaris*, totam hanc probabilium materiam eruditè & copiose pertractat, viginti sex pro nostra assertione afferens rationes; & pro ea plures Canonistas referens, nimirum Joannem Andream, Abbatem, & alios in cap. *per tuas* 2. de Simon. & in cap. *tua nos*, de homicidio, Otiensem in præmio summa col. 2. Baldum in lege *Ab eo*, cap. *Quomodo & quando iudex*, Antonium de Butrio, & Petrum de Anchetano, ut habetur in consiliis ipsius Anchetani, consil. 210. incipiente *inter contraria*. Eidem sententiæ adscribit Iurisperitos, qui affirmant in opinionum discrepantiâ eligendam esse veriorum (cum ab eis pro eodem usurpetur opinio verior, & opinio probabilior) ut Geminianum, Matthæum Matthesil, Henricum Boich, & alios. Quibus demum adjungit Doctores alios, qui sentiunt ex duabus opinionibus, quarum una sit communis, alia verior, eligendam esse veriorum, & melioribus rationibus fulcitam, & hoc servari tam in Rota, quam in sacra Congregatione Concilij, tradit num. 347. Denique Doctores Academiæ Pictaviensis die 21. mensis Junij anni 1665. de hac propositione (in Theſibus, à plurimis Societatis Iesu Discipulis propugnandis, & Reçtori, totique Academicorum cœtui

Tom. III.

A dicatis, contentâ) *Agendi regula proxima, conscientia est: probabilem sequi tunc licet, etiam probabilioris posthaberi*, hanc tulere censuram: *Hæc propositio, quoad secundam partem generatim sumpta, quatenus ad omnem probabilitatem, & casum extendi potest, falsa est, & temeraria, & in varias morum corruptelas inducens.*

His adjungi possunt quidam Ordines Religiosi, qui in suis Constitutionibus, aut Capitulum Generalium Decretis, suis distinctè præcipiunt, quod in controversiis moralibus sequantur opiniones magis probabiles; ut Ordo Sanctissimæ Trinitatis cap. 3. constit. de officio Lectorum; Ordo Theatinorum in speciali decreto quinti Capituli Generalis, & in duabus Epistolis, quas Præpositus Generalis ad omnes suos direxit; & Ordo Prædicatorum, qui in Capitulo Generali Romæ celebrato anno 1655. admonitione 14. singulos Theologiæ Professores admonet, ut nimis animosa extrinsecarum probabilitatum suffragia devitent; & *Jana Angelici nostri Præceptoris doctrina, in omnibus, præsertim vero in moralibus, ubi præstius de salute & indemnitate animarum agitur, adherere satagant.* Quod ut alacrius ab omnibus præstetur, notificat & declarat universis, hoc summopere consonare expressæ voluntati Sanctissimi D. N. Alexandri divinâ providentiâ Papæ VII. qui istud universo Ordini ita præscribi imperavit. His præmissis:

Probatum primò conclusio ex Scriptura, quæ docet nos debere, quantum scimus & possumus, obedientiam præstare Deo in observantia mandatorum ejus, ut patet ex illo Deuter. 26. *Hodie Dominus Deus præcepit tibi ut facias mandata hæc atque judicia, ut custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua*: id est, quantum unusquisque scit & potest, ut interpretes communiter exponunt. Unde ait Propheta Psal. 118. *Tu mandasti mandata tua custodiri nimis*: id est *valde*, & quantum scimus & possumus. Sed qui operatur secundum opinionem minus probabilem, quæ stat contra præceptum, in concursu probabilioris, quæ stat pro præcepto (v. g. pictor qui nullam necessitatem habens pingendi, pingit in die festo, quia id licere probabile existimat, etsi oppositum judicet probabilis) non facit quantum scit & potest, ut custodiat Dei præceptum; scit enim magis conducere ad observantiam ejus, sequi probabiliorum sententiam, quam ad hæerere minus probabili, & de facto abstinere à pingendo: Ergo qui operatur secundum opinionem, quam minus tutam & minus probabilem judicat, relicta probabiliori, non excusatur à peccato & transgressione præcepti.

Probatum secundò conclusio ex illa formidabili voce Christi Matth. 7. *Quam arcta via & angusta est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam!* Si autem liceat operari juxta quamcumque opinionem probabilem, relicta eâ quam probabiliorum & securiorum judicamus, via cæli non arcta & difficilis, sed latissima & planissima erit, imò à novis Casuistis, novas opiniones probabiliores quotidie in Ecclesiam inducentibus, tantoperè dilatata & complanata, ut nemo ferè sit, qui cum suis ambitionibus, usuris, superfluitatibus, & deliciis, per eam commodè ambulare non possit; hæc enim Maximâ suppositâ, vix reperies actionem ullam pravam, quæ licita non sit, quia vix ulla est quæ à recentioribus Casuistis licita non assera-

LI

tur, & à peccato non excusetur, ut patebit infra, cum novorum Casuistarum excessus, seu potius nova probabilitatum monstra referemus. Unde Basseus apud Caramuelem in Theol. Regul. disp. 6. *Ex opinionum varietate* (inquit, *jugum Christi suaviter sustinetur: posset namque evenire, plerisque hominum rebelles se prode- re, si ad aliquid determinatè agendum constrin- gerentur, eo modo quo tenemur mandata natura- lia Dei implere. Providentià ergo supernà cau- rum est, unicam tantùm viam operationum mor- raliùm non dari, sed rectam inveniri posse actio- nem, sive juxta unam, sive juxta alteram opi- nionem operentur mortales: sicut est melius her- cle plures esse vias ad Maritum ducentes, quàm si unica tantùm via reperiretur; nam illam vel nimis latam esse oporteret, aut per eam trans- euntes impediri. & cum molestia pergere esset opus &c. Ergo (infert Caramuel) Ecclesia Ca- tholica felicior debet dici, quòd exuberet san- ctissimis & doctissimis viris, qui introduxerunt benignas opiniones: quia damnarentur pluri- mi, quos sententia probabilitas salvat; nec in- de Ecclesia infelix, quòd Doctores opinentur passim, sed & inde felicior, quòd benignius & facilius suos possit ad lauream empyream promo- vere. Idipsum alij Recentiores passim profiten- tur, asserentes novorum Casuistarum solertià & industrià viam salutis quotidie planiorem & faciliorem reddi; quia ab ipsis novæ opinio- nes probabiles quotidie excogitantur: *Si jam autem sunt probabiles quæ antea non erant, jam non peccant homines, cum antea peccarent; cum omne probabile à peccato excuset, inquit idem Caramuel ibidem.**

ec.

Addunt alij, gratulandum esse huic sæculo, quòd inventa sit via medendi morbis animarum, longè uberiori ac feliciori ratione, quàm me- deatur corporibus medicina naturalis; quando- quidem Medicus corporis, si ægroto egenti re- mediis calidis applicet frigida, vel è conver- so, non minuit vim morbi, sed auget: at non sic in spirituali Medico animarum, qui potest ap- plicare contraria remedia probabilitium opinio- num, æqualiter profutura. En tibi exempla. Te- netur pœnitens restituere centum aureos: Con- fessarius suadet ut statim integrè restituat; neque enim est capax absolutionis, qui cum possit to- tum restituere, sine justa causa vult differre, aut restitutionem facere per partes, ut post D. Tho- mam 2. 2. qu. 62. art. 8. docent communiter Theologi. At pœnitens vix ad hanc restitutio- nem inducitur: quare Medicus spiritualis appli- cat ei remedium opinionis probabilis, quam ali- qui docent, scilicet posse eum differre restitutio- nem, aut illam per partes facere, ut interea ali- quid inde emolumentum percipiat, si Dominus no- lit dilationem parùm sibi noxiam concedere.

Similiter præcipit Confessarius famulo, ne de cætero ducat concubinam in domum domini sui, ne præbeat illi occasionem peccandi; cum id ne- fas sit, secundùm opinionem proculdubio & ve- riorum & tutiorum, quam sequuntur Sylvester, verbo *ocasso*, Cajetanus, & alij: sed ægrè fe- rente famulo hoc præceptum, & timente ne for- tè à domino ejiciatur, Medicus animarum por- rigit illi medicamentum contrarium oppositæ opinionis, quam tenet Azorius tomo 2. instit. moral. lib. 12. cap. ultimo qu. 8. licere scilicet fa- mulo deducere concubinam in domum domini horà certâ, vel in alium locum ubi scit eam soli-

tam cum illo peccare. Quinimò idem de iis, qui lucri causâ non solùm associant, sed etiam sel- lã gestatoriâ portant meretrices in domum A- malij, dicit Diana, se consultum respondisse, alios referens resol. moral. p. 3. tract. 6. resol. 11. Nec minùs juxta hanc secundam opinionem pu- tant consulere salutem pœnitentis, quàm se- cundùm primam, cum juxta illos, omnes opinio- nes probabiles sint tutæ, & à peccato excusent.

Verùm quantum hæc absurda & periculosa sint, & à communi SS. Patrum & virorum sa- pientum sensu aliena, quis non videat? Quid enim absurdius, quàm dicere, novorum Casu- istarum industrià & solertià viam salutis quo- tidie dilatari? Nam ut rectè & eleganter ait Sinnichius libro suprâ citato de Saule Israëli- tica gentis Protomonarcha. p. 262. *Proficito tam non potest humana solertia ad semitam cæli ad- ficere digitum unum latitudinis, quam non potest ad staturam hominum adjicere cubitum unum longitudinis. Etenim qui vitam hominis constituit terminos, qui præteriri non poterunt, ipse consti- tuit via cæli terminos, qui dilatari non poterunt: ipse quoque constituit via variari terminos, qui contrahi non poterunt; atque ad eò & illa per- manet acta, prout ab ipso constituta est. & ista perseverat spatiosa, prout ab ipso constituta est.* Unde Mechlinienis Archiepiscopus anno 1655. die 18. Februarij, decretum edidit, quo omnes Caramuelis libros à sua diecesi proscriptis, & inter alias proscriptionis suæ causas, istam alle- gat: *Eum variis in locis aperit profiteri, sese ad hoc studiosè laborare, ut multarum sententiarum probabiles introducendo, plurima faciat ho- minibus licita, quæ hactenus estimantur esse pec- cata; & sic viam cæli in dies latiore & faci- liorem reddat. Quasi vero possit ad inventioni- bus suis mendacem facere sermonem evangeli- cum Domini nostri Jesu Christi, dicentis: Intrae per angustam portam, quia lata est porta & spa- ciosa quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quàm angusta porta, & acta via est quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui in- veniunt eam!*

Addo quod, hoc semel posito (nempe novo- rum Casuistarum solertià & industrià viam salu- tis quotidie dilatari & faciliorem reddi) alia major absurditas, seu potius impietas sequeretur, nimirum his postremis temporibus, millies quàm priscis, ad æternam salutem facilius per- veniri; cum quotidie novæ opiniones probabiles à Casuistis introducuntur. Unde noster Merco- rus Inquisitor Mantuanus, in libro de praxi opi- nionum limitata, pag. 492. respondens ad præ- dicta verba Caramuelis, sic ait: *Si novæ huic felicitati Ecclesia, quam supponit hic Auctor, esset plaudendum, quòd ab opinatoribus fideles ad lauream Empiream promoverentur facilius, es- set simul condolendum infelicitati Ecclesie sacu- lorum antecedentium, quibus hæc janua cali fuit clausa; & cum magno Guigone Carthusiano- rum quondam Generali exclamandum: O Apo- stolorum tempora infelicitissima! O viros illosigno- rantia tenebris involutos, & omni miseratione di- gnissimos, qui ut ad vitam pertingerent, propter verba laborum Dei, tam duras vias custodiebant, & hæc nostra compendia nesciebant!*

Id etiam quod addunt novi Casuistæ, nem- pe eodem probabilitatis remedio contrarios animi morbos posse sanari, doctrinæ SS. Pa- trum manifestè repugnat. Nam si magnum

Gregorium de morbis animi consulamus, de que remediis quibus sanandi sunt: respondebit in proleg. pastor. par. 3. *Non una eademque exhortatio cunctis congruit, quia non cunctos par morum qualitas adstringit: sepe namque aliis officium, quae aliis prosunt; quia & plerumque herbes quae haec animalia enutriunt, alia occidunt; & levis sibilus equos mitigat, catulos instigat; & medicamentum quod hunc morbum imminuit, alteri vires jungit; & panis qui vitam fortium roborat, parvulorum necat. Et homil. 32. in Evang. Celestis medicus (inquit) singulis quibusque vitiiis obviantia adhibet medicamenta. Nam sicut in arte medicina calida frigidis, frigida calidis curantur; ita Deus noster contraria opposuit medicamenta peccatis. Idem docet Chrysostramus homil. 5. ad populum Antioch. ubi sic habet: Contraria contrariis curare medicorum filij iubent. Ex crapula ergo nata est febris; inedia morbum corrigunt. Ex tristitia quis infirmus est: letitiam huic aptam medicinam esse ducunt. Sic & anima egri tudinibus fieri oportet. Ignoraverunt ergo SS. Patres novam illam artem medendi morbis animarum, quam novi Casuistae adeo extollunt & praedicant, & recens illud ac mirabile probabilitatis pharmacum, quo solo putant contrarios animi morbos posse sanari. Unde iterum redit illud magni Guigonis: *O Apostolorum tempora infelicissima! O viros illos ignorantia tenebris involutos, & omni miseratione dignissimos!* &c.*

24. Probatur tertio conclusio ex D. Chrysostramo homil. 44. in Matth. ubi sic habet: *Si vestimentum empiurus, unum giras negotiatorem, & alterum, & ubi meliores vestes inveneris, & pretio viliori, ab illo comparas, an non oportet populum circumire omnes Doctores, & inquirere ubi sincerè veritas Christi vendatur, & ubi corrupta, & veriorum eligere plusquam vestimentum?* Quibus verbis aperte docet, quod sicut ex praeccepto prudentiae tenemur emere vestes meliores, ita & eligere veriorum & probabiliorum sententiam. Quam rationem fuse §. 5. expendemus.

25. Probatur quartò ex D. Bernardo libro de praeccepto & disp. cap. 14. ubi docet ad bonam actionem duo requiri, nempe charitatem in intentione, in electione veritatem: quorum alterum si defuerit, vitiosam illam aliquatenus esse pronuntiat. *Ut interior oculus (inquit) verè simplex sit, duo illi esse arbitror necessaria, charitatem in intentione, & in electione veritatem. Nam si bonum quidem diligit, sed verum non eligit, habet quidem zelum Dei, sed non secundum scientiam: & nescio quemadmodum iudicio veritatis, vera esse possit cum falsitate simplicitas.* Sed qui eligit opinionem minus probabilem, in concursu probabilioris, non habet in electione veritatem; cum non eligit id quod sibi videtur verius & probabilius; imò potius eam aliquo modo spernit, cum rejiciat sententiam, quae magis videtur ipsi veritati consona: Ergo ille non rectè eligit, nec habet interiorem oculum verè simplicem.

26. Probatur quintò ex Divo Thoma quodlib. 9. articul. 15. ubi ait quaestionem, an licitum sit habere plures praebendas, periculose determinari, quia ambigua est, dum Theologi Theologis, & Jurista Juristis inveniuntur contraria sentire. Sed si liceret eligere opinionem minus probabilem, in concursu probabilioris, nullum esset periculum in decisione hujus quaestionis, propter diversas opiniones Doctorum; quaecumque enim opinio, sive probabilior, sive minus probabilis

Tom. III.

A eligeretur, homo excusaretur à peccato; cum juxta Adversarios omnes opiniones probabiles securae sint, imò ut ait Caramuel supra citatus, *Benigniores, etsi aliquando sint minus probabiles, per accidens sunt semper utiliores & securiores.* Ergo juxta D. Thomam non licet sequi opinionem minus probabilem, in concursu probabilioris.

Confirmatur ex eodem S. Doctore quodlib. 8. art. 13. ubi etiam quaerit, *An ille qui habet plures praebendas peccet ex hoc ipso quod opiniones Magistrorum sunt in contrarium?* Et respondet in argumento sed contra: *Potest esse quod in tali casu aliquis adhibet diligentiam, inquirens an habere plures praebendas sit licitum, nec invenit aliquid quod eum moveat ad hoc quod sit illicitum: Ergo videtur quod sine peccato possit possidere plures praebendas.* Et in corp. articuli concludit, quod si ille qui possidet plures praebendas in quandam dubitationem inducitur ex contrarietate opinionum, & manente tali dubitatione plures praebendas habeat, periculo se committit, & sic proculdubio peccat, utpote magis amans beneficium temporale, quam propriam salutem. Sed qui sequitur opinionem minus probabilem, in concursu probabilioris, habet aliquod motivum ad contrarium opinandum; imò magis urgent rationes in oppositum, quod opinio quam sequitur sit falsa, quam propria suadeant motiva quod sit vera; unde non potest non induci in quandam dubietatem & formidinem de ejus veritate, ut infra ostendemus: Ergo juxta principia doctrinae D. Thomae, qui sequitur opinionem minus probabilem, in concursu probabilioris, non potest à peccato excusari.

28. Praeceptorum Angelico concinit Doctor subtilis, cujus mentem circa hanc quaestionem nuper aperuit, & egregie profecutus est Anonymus quidam ejus Discipulus, Theologiae Professor in conventu Tolosano RR. Patrum Recollectorum, opusculo de Prudentia Christiana, contra abusum quintae conscientiae, sic enim, obscure licet, opinionem probabilem vocat. Duo solum, ex variis quae adducit, Scoti testimonia referam. Unum habetur in 3. dist. 25. qu. 1. num. 8. ubi ait: *In moralibus quando sunt altercationes de aliquo peccato, quando primò est mortale, ut si unus peritus in scientia dicat quod non licet sic mercari, & alius dicat quod licet; tutius est non procedere sic nec sic, sed expectare quousque veritas pateat aliunde: si enim ita esset quod unus Doctor diceret aliquem peccare moraliter nisi sic faceret, & alius quod peccaret si sic faceret, tunc simplex foret perplexus: idè bene videndum est in moralibus, antequam aliquid asseratur, quia videlicet cum habens duas opiniones contrarias perplexus sit, periculose se determinaret ad unam, nisi re diligenter inspecta, illam probabiliorum agnosceret.* Alterum delumitur ex 4. dist. 11. qu. 6. ubi sic habet: *Cum multis sit probabilior pars negativa, non sine peccato aliquis se exponit dubio; sequendo affirmativam minus probabilem.* Ex quibus patet utriusque Scholae, Angelicae, & Subtilis, Principes ac Duces, aperte stare pro nostra sententia.

S. III.

Ratio fundamentalis nostrae conclusionis exponitur.

RATIO fundamentalis nostrae conclusionis potest sic breviter proponi. Ad rectitudinem operationis requiritur certitudo saltem mo-

L I j